

**NIQOBLANGAN OPERATSIYALAR: JINOYATCHILIKNI ANIQLASH VA
OLDINI OLISH STRATEGIYALARI**

O‘zbekiston Respublikasi Ichki Ishlar vazirligi Akademiyasi 3-o‘quv kursi kursanti
Abdullahonov Alohon Alihon o‘g‘li

Annotatsiya: Ushbu maqolada niqoblangan operatsiyalarning jinoyatchilikni aniqlash va oldini olishdagi roli, strategik yondashuvlar, samaradorlikni oshirish usullari va amaliy tajribalar tahlil qilinadi. Maqolada tezkor-qidiruv faoliyatida niqoblangan operatsiyalarning amaliy ahamiyati va samaradorligini oshirish bo‘yicha tavsiyalar berilgan.

Annotation: This article analyzes the role of undercover operations in detecting and preventing crime, strategic approaches, methods to improve effectiveness, and practical experiences. The article provides recommendations for increasing the operational effectiveness of undercover activities.

KIRISH

Niqoblangan operatsiyalar jinoyatchilikka qarshi kurashda samarali vositalardan biri hisoblanadi. Bu tadbirlar orqali jinoyatchi tarmoqlari fosh qilinadi, jinoyatlar aniqlanadi va dalillar to‘planadi. Bunday operatsiyalar nafaqat jinoyat sodir bo‘lganidan keyin, balki profilaktik vazifani ham bajaradi.

Amaliyotda niqoblangan operatsiyalar odatda giyohvand moddalar savdosi, qurol-yarog‘ kontrabandasi, korrupsiya, odam savdosi, terrorizm kabi jinoyatlarga qarshi qo‘llaniladi. Niqoblangan operatsiyalar muvaffaqiyatli bo‘lishi uchun xodimlar professional tayyorgarlikdan o‘tishi, strategik rejalashtirish amalga oshirilishi va innovatsion texnologiyalardan foydalanilishi zarur.

ASOSIY QISM

Niqoblangan operatsiyalarning samaradorligi ularning strategik rejalashtirilishiga bog‘liq. Strategik yondashuv jarayoni jinoyatchilar profilingi va tarmoq xaritasi yaratish, xavf darajasi va operatsiya muddatlarini aniqlash, resurslar va xodimlarning imkoniyatlarini baholash hamda operatsiya davomida xavfsizlikni ta‘minlash va dalillarning ishonchliligini oshirishni o‘z ichiga oladi. Strategik rejalashtirish operatsiyaning muvaffaqiyatini sezilarli darajada oshiradi va xodimlarning xavfsizligini ta‘minlaydi.

Amaliyotda muvaffaqiyatli operatsiyalar jinoyatchi tarmoqlarini chuqur o‘rganish va profil yaratish, maxfiy aloqalarni o‘rnatish va jinoyatchilar bilan ishonchli munosabatlar o‘rnatish, dalillarni yig‘ishda innovatsion texnologiyalar va monitoring vositalaridan foydalanish orqali amalga oshiriladi. Samaradorlikni oshirish uchun xodimlarning psixologik tayyorgarligi, real vaqt rejimida ma‘lumotlarni tahlil qilish va standart protokollarni yangilash muhimdir.

Niqoblangan operatsiyalar jinoyat sodir bo‘lishidan oldin ham jinoyatchilikni kamaytiradi. Misol uchun giyohvand moddalar savdosi tarmog‘iga maxfiy kirish va ularni fosh qilish potentsial jinoyatchilarga ogohlantiruvchi signal beradi. Jinoyatchilar orasida profilaktik nazoratni kuchaytirish orqali yangi jinoyatlarning oldini olish mumkin. Profilaktik yondashuv jamiyatda jinoyatchilikka qarshi ongni oshiradi va jinoyat sodir etish ehtimolini kamaytiradi.

Xalqaro tajribada AQSh, Buyuk Britaniya va Germaniyada niqoblangan operatsiyalar faqat og‘ir jinoyatlar uchun amalga oshiriladi va qat’iy nazorat ostida bo‘ladi. Ushbu tajriba samaradorlikni oshirish va xodimlarning xavfsizligini ta’minlashda foydalidir. AQShda narkotik tarmoqlariga maxfiy kirish operatsiyalari orqali yillik jinoyatlar 20–30% ga kamayganligi qayd etilgan.

XULOSA

Niqoblangan operatsiyalar jinoyatchilikka qarshi kurashda strategik va amaliy ahamiyatga ega. Ular jinoyatchilarni fosh etish, jinoyat tarmoqlarini aniqlash va dalillar yig‘ishda samarali vositadir. Operatsiyalar muvaffaqiyati xodimlarning professional tayyorgarligi, strategik rejalashtirish va innovatsion texnologiyalardan foydalanishga bog‘liq.

Takliflar

Operatsiyalarni rejalashtirish va amalga oshirish bo‘yicha zamonaviy metodologiyalar ishlab chiqish. Xodimlarning psixologik va amaliy tayyorgarligini kuchaytirish. Innovatsion texnologiyalarni keng qo‘llash. Profilaktik strategiyalarni ishlab chiqish va milliy tizimga tatbiq etish. Amaliy tajribalarni ilmiy tahlil qilish va samaradorlikni oshirish.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

- 1.O‘zbekiston Respublikasi “Tezkor-qidiruv faoliyati to‘g‘risida”gi Qonun, 2012
- 2.Qodirov M., “Tezkor-qidiruv faoliyatining nazariy asoslari”, Toshkent, 2020
- 3.Karimov A., “Niqoblangan operatsiyalarning amaliy tajribasi”, Juridik fanlar jurnali, 2023
- 4.Intereuroconf.com – “Undercover operations: strategies and effectiveness”
- 5.Norma.uz – “Tezkor-qidiruv tadbirlari va niqoblangan operatsiyalar”, 2016